

Franckesche Stiftungen zu Halle

Diatriba De Peregrinationvm Ervdirarvm Ortvm, Progressv Et Fine

Jacobs, Friedrich Heinrich

Ienae, [1705?]

VD18 14873222

Cap. II. De Fine peregrinationis eruditae.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-197691

feratur post Conringium l. c. scriptores qui historiam Ecclesiasticam illustrarunt deque progressu & incrementis studiorum superioris & præsentis æui ex instituto egerunt. Jam igitur non amplius opus habebant Germani ad exterarum regiones excurrere atque hinc ingenti cum labore & sumptu sapientiam petere, quia in patria doctissimos quosque viros adire poterant, inque solidioris doctrinæ arcana penetrare. Qui rectius sapiebant non adspernabantur, quæ domi sibi nascebantur: qui vero curiosiores erant, inepte credebant neminem docti viri nomen promereri posse, nisi qui exterarum salutasset Musas, quos merito rident sapientiores eosque suo sensu abundare patiuntur.

C A P. II.

De

Fine peregrinationis eruditæ.

§. I.

Quem finem sibi veteres Philosophi peregrinationibus suis præfixerint, ex supra dictis maximam partem constare poterit. Scilicet

licet non vanæ curiositatis gratia illi itinera sua instituebant, sed duo potissimum in omnibus peregrinationibus respiciebant, nimirum ut se aliosque emendarent. Hinc eo consilio animique proposito peregrinas lustrabant oras, ut & euidenter sedulo, quicquid vitium trahit, aut turpe habetur, contra vero ea affatim haurirent, unde meliores sapientioresque euadere possent. Cumque probe scirent, nullam esse tam felicem terram, quæ præstantissima ingenia omnia includat, quæque gremio suo omnes sapientiæ & eruditionis stirpes complectatur; non contenti erant iis disciplinis, quas præstare natale poterat solum, eas peragrabant regiones, ubi splendidissima lumina sapientiæ & morum fulgebant, ut exinde peterent, quibus destituebatur patria. Nec sane hoc suo scopo exciderunt; ipse quippe euentus satis testatur, quod morum sanctitate, literarumque elegantia non ipsi solum excelluerint, sed plures alios quoque ad se traxerint, patriamque ita his sapientiæ thesauris exornauerint, ut laus eorum atque memoria, adhuc hodie in scriptis eorum supersit ac floreat, uti ex supra dictis elucet.

E

§. II.

Nostrorum si spectemus itinera, nec debito modo, nec ea, qua decet intentione a plerisque institui, experientia testis est. Ita quippe constat, hodie plures ire in Galliam & Italiam, ut saltationes peregrinas motusque Ionicos ediscant. Immo luxus peregrinus adeo immutauit Germaniam nostram, ut seipsam ne quidem ad speculum agnoscat, ceu grauius scribit doctissimus Piccartus ad L. V Polit. Aristot. cap. 8. Politici ex Italia & Gallia reduces a patrum nostrorum moribus recedunt, & omnes pulices tussire audiunt, semperque noua instituta crepant, non quia bona, sed quia noua. *Quot Germani animi gratia in Italiam profecti sunt, qui ibi animum & animam perdidere? Quot pietatem in Gallias intulerunt, qui impietatem inde retulere? Quot morum constantiam & sanctitatem foras asportauerunt, qui inde inconstantia & leuitatis flagitia reportauerunt? Quid dicam de aliis, qui intra lares paternos expectatione primi & quibus meliores ne voto quidem fingi poterant, foris Apostata hostes patriae extiterunt, Nerones & Sardanapali euasere? verba sunt Dn. Th. Lan-*

Lansii in orat. pro Germania p. 17. & 18. Sic ipsæ quoque Academia, quæ merito esse deberent officinæ Spiritus S. ad quas pietatis & studiorum gratia a parentibus mittuntur iuvenes, plerisque, qui non rectum sibi præfigunt scopum, & mala intentione ad eas proficiscuntur, ex accidenti euadunt officinæ Diaboli, ut expediret, ne vidisse quidem vnquam ea loca, ex quibus nil nisi impietatem, corruptos mores & barbariem maximam reportant.

§. III.

Certe qui cum fructu peregrinari cupiunt, duo ista exemplo veterum semper sibi proponant necesse est; scilicet emendationem morum & augmentum studiorum bonarumque litterarum, quæ nisi assequantur, peregrinationem omnem vanam & inutilem esse certo sibi persuadeant. Et quidem vterque finis probe coniungendus est, nec alter ab altero divellendus, cum, qui proficit in litteris ac deficit in moribus, plus deficiat quam proficiat, ille vero, qui moribus, inculpatis est, litterarum autem subsidio destituitur, nequaquam nostro hoc tempore tam utilem operam aliis nauare possit.

§. IV.

Morum itaque emendationem si spectemus, magna utique cautione opus est. Cum enim gens quæque suas virtutes sua quoque vitia habeat, nihilque omni ex parte sit beatum, peregrinantes nequaquam imitari decet foedam Arachnen, cui rosâ materia lethalis est veneni, quin sequantur potius apes, quæ e flore aconiti dulcia mella, e crudo acantho nectar legunt. Animum igitur, qui itinera suscipiunt, mutare debent non cælum, mores veteres prauos scilicet & corruptos exuere ac deponere, & eorum loco nouis eisque melioribus assuescere.

§. V.

Eruditionem porro quod attinet & incrementa in studiis tanquam alterum finem, quem peregrinator itineribus suis intendit, cum in varias se partes diffundat, pluraque ambitu suo complectatur, quam ut ab vno singula comprehendere possint; pro diuersitate personarum multiplex esse potest. Sic alium Polyhistor & Criticus, alium Theologus, alium Politicus alium denique Medicus sibi constitutum habet.

§. VI.

§. VI.

Critici & Polyhistores, quorum per singulas fere disciplinas partesque eruditionis versatur curiositas atque industria, ea, quæ in vnaquaque deprehendunt rariora, observent. Hinc Doctorum virorum amicitias quærant, bibliothecas perlustrent, numismata & statuas scrutentur, inscriptiones colligant, antiquitates, rudera & monumenta contemplantur. Hoc ipsorum *ἐργον* sit. Sed neque Theologi Politici aut Medici hæc prorsus negligunt, verum quantum scopi ipsorum ratio permittit, simul attendunt, cum harum rerum notitia partim insigne ornamentum afferat, partim aditum ad viros in magna dignitate constitutos muniat.

§. VII.

Qui ad vsum Theologicum peregrinationes suscipiunt, hoc præcipue agant, vt statum Ecclesiarum & Scholarum sibi cognitum faciant, Episcopos & Theologos celebriores sciant, incrementa & decrementa Christianismi, obstacula, quæ illum impediunt, remedia, quæ promouent, controuersias & imprimis recentiores earum-

rumque munimenta & scripta, aliaque huc facientia diligenter obseruent. Quæ omnia reliquis quoque qui eruditionis solidæ laudem reportare cupiunt, nequaquam negligenda sunt, sed eo maiori cura annotanda, quo maiorem in omnibus religionis habendam esse rationem constat.

§. IIX.

Politici præcipua in eo posita sit cura, ut cognoscat originem cuiusque reipublicæ, incrementa & decrementa, insigniores mutationes, seriem imperantium, eorum genealogias affinitatesque cum principibus aliis: Porro obseruet conditiones cuiusque imperio subiectas, earumque naturam, situm, magnitudinem, fines, maria, flumina, vrbes, castella, naturam & qualitatem locorum, prouentum agrorum, fructuum animalium, mores, ingenium, linguam incolarum, aliaque eius generis: Denique attendat ad finem formamque regiminis secularis, rationem administrandi, magistratus præcipue & ministros, aliosque administratores, opes, potentiam redditus & expensas, foedera & amicitias aut inimicitias, prætensiones, controversias illustres, rationem status, & arcana potiora.

§. IX.

Alium rursus scopum sibi præfixum habet Medicus & solers naturæ indagator: Is namque opera naturæ & artis cumprimis admiratur & quæ ad futuros vsus facere possunt colligit, Nosodochii Pharmacopolia, theatra item anatomica visitat, qui morbi huic vel illi regioni sint peculiare & quasi proprii, quæque remedia aduersus eos adhiberi soleant, attendit, aliaque eius generis plura obseruat, non neglectis interim reliquis eruditionis partibus, partim ad emolumentum, partim vero ad ornamentum facientibus, quarum tam indissolubilis nexus est, vt vix vna absque altera perfecta esse possit, ac ille, qui vna earum caret, haud quaquam solide doctus dici mereatur.

Sed hæc & reliqua hætenus considerata, velut in transitu saltem attigisse sufficiat, cum singula, peculiaribus disputationibus destinauerimus, & de peregrinationibus, Theologi, Politici, Medici & Critici seu Philologi impofterum si, Deus vires & sanitatem concesserit, in specie agere omniaque vberius explicare constituerimus.

